

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 1. soboto v mesecu.
Lastnik: Prva jugoslov. tovarna
kavinih surrogatov v Ljubljani

Leto I. V Ljubljani, 8. mal. travna 1905.

Št. 7.

Uredništvo »Slovenske Go-
spodinje« je v Ljubljani, Mestni
▲ ▲ ▲ trg šte. 17 ▲ ▲ ▲

Kako misli rusko ženstvo o vojni?

Ze pred meseci se je združil velik del ruskega in japonskega ženstva v ligo, katere namen je delati z vsemi močmi na to, da skleneta Rusija in Japonska mir. Toda kakor, je videti, niso imeli vsi ti poizkusi nikakega uspeha. Ves ruski civilni narod je proti vojni, toda vlada in nekaj častihlepnih častnikov ga tira naprej v pogubo. Tudi iz ruskih listov, ki vlada v njih sedaj nekoliko večja tiskovna svoboda, je videti, kako naveličan je narod tega grozovitega, brezuspešnega in nesmiselnega prelivanja krvi, kako je utrujen, izmučen do skrajnosti. Tudi ženstvo se oglašja z vso energijo ter vprašuje:

»Čemu molčimo še? Že nad eno leto teče kri naših sinov, mož in bratov. Ogromne žrtve prinašamo, ki pa so prav tako brezuspešne kot velikanske. Vsi sovražimo to vojno in si želimo miru. Glejte na množico plakajočih žen in mater, ki spremljajo svoje sorodnike na kolodvore, poslušajte njih krik in stok, pa boste videli, kako vse sovraži to vojno! Prepričane smo, da bi si marsikdo rajše pogнал kroglo v glavo, kakor da gre tja doli v smrt. Da je to res, dokazujejo neštetilni samomori, o katerih je čitati v ruskih listih dan na dan. Domišljija je prerevna, da bi si mogla predstaviti vse nesrečne ranjence, pobesnele, blazne od groze, od žeje, lakote in vročine. Z vso resnico pravi ruski pregovor: »Kdor ni bil v Port-Arturju, ta ni videl bede.« Povsod se slišijo vzkliki kmetov: »Čemu nam je treba nove dežele, saj še te ne moremo obdelati? Čemu nam bo torej še Mandžurija?!« Tako je kričalo ljudstvo od vsega začetka, tako kriči še sedaj; toda kdo se meni za besede — mužika! Preko vse države se razširja nesreča. Vedno bolj teko solze nesrečnih mater, žen, sester, hčerk, nevest... in rusko ženstvo naj bi molčalo?... »Novoje Vremja« pa meni, da bi Rusi ne ostali več »veliki narod«, če bi bili zadovoljni, skleniti mir. »Poraz armade je poraz vsega naroda«, pravi urednik Suvorim. Toda dosedanja vojna je že pokazala, da ruska armada nika-

kor ni na vrhuncu popolnosti ter je in ostane poražena, četudi morda končno še zmaga. Sicer pa je ostala tudi Francoska po miru z Nemčijo še vedno »velika država«, ker je imela visoko razvito kulturo, česar o Rusiji ni možno trditi.

Primerjajmo ljudsko izobrazbo Rusov in Japoncev! Japonska je le nekoliko večja kot Finska, a ima 9000 ljudskih učiteljev več nego Rusija (Rusija jih ima 67.000, Japonska pa 76.000) ter skoraj en milijon učencev več kot Ruska. (Japonska 4.000.000, Ruska 3.000.000 učencev). To pa zato, ker v Rusiji ni še pravega reda, ker otroci niso primorani posečati šole, ker sploh sila manjka šol in učiteljev. Še nedavno je dejal eden prvih ruskih knezov: »Naša dežela je velika in bogata, toda reda ni nikakega v njej.«

Ne posamezne ženske, nego vse rusko ženstvo vseh slojev misli in čuti tako, vse hrepeni po miru, po mirnem delovanju za napredek, prosveto in svobodo. Rusija je začela vojno nepripravljena, niti moštvo pešpolkov in konjeniških brigad, niti mornarica ni imela moderne izvežbanosti in modernih sredstev. Mnogo ruskih vojakov je analfabetov, mnogo brez najmanjše vojaške naobraženosti, dočim zna vsak Japonec čitati in pisati ter je bil za boj pripravljen. Razen tega je oddaljenost Rusije od bojišč ogromna ter preživljanje silnih ruskih vojev skoraj nemožno. Vse to vpliva slabo na moč ruske armade. Japonci so se že mnogo let pripravljali na vojno ter so se pre-skrbeli z najboljšimi modernimi ladjami, z najzanesljivejšimi zemljevidi, topovi in puškami, — Rusi pa so bili docela nepripravljene in presenečene. Dasi so se Rusi, naši bratje, borili kakor levi, jim vse junaštvo ni pomagalo, ker niso imeli nikakih predpogojev za zmago. Grof Tolstoj in knez Trubeckoj sta torej svetovala mir, ki ga želi vsa civilna Rusija, na čelu jej ruske matere, ruske žene in sestre. In treba je bilo šele strašnega padca Port Arturja, groznega poraza Kuropatkina pred Mukdenom ter nečuvne katastrofe v japonskem morju, kjer je propadla pod poveljništvom Roždestvenskega ponosna ruska vojna mornarica, da je spoznala ruska lahkomišelná vlada, da je — ljudski glas božji glas! In sedaj šele se začanja premirje in pogajanje za mir.

Slovane pa naj uči ta nesrečna vojna, da je najboljše orožje proti sovragu — omika in najzanesljivejše jamstvo zmage — kultura!

Vida Dohova.

Tona.

Slika z vasi. — Spisal Janko Kotlar.

Dolinarjeva Tona je bila velika, koščena in ne navadno močna. Živela je pri bratu, kjer je imela kot izgovorjen. Delala ni ne doma, ne drugod, pa vendar ni bila brez posla. Odkar je izvedela, da je padel njen Francelj tam na Laškem, pri Custozzi menda, pretreslo jo je bilo to poročilo tako silno, da ji je otemnel um. Poslej je hodila po vasi brez pravega smotra in posla. Nekega dne pa, ko so bili zagreblji staro postrežnico še starejšega vaškega učitelja, se je meni nič — tebi nič preselila v njegovo stanovanje. V drvarnici si je postlala, pregledala vse shrambe, pomela in počedila, kar je bilo najbolj treba, in se lepo vgnezdila.

Ko je učitelj prišel drugi dan iz farovške »hišterne«, kjer je bila nastanjena vaška univerza, stopila je Tona predenj in mu dejala:

»Včeraj smo zakopali rajno Marijano; stari ste, nikogar nimate, da bi vas okopaval in vam stregel v bolezni. Pa sem si dejala: Tona, pojdi, pojdi in streži temu revežu, Bog ti poplača, če ne na tem, pa na onem svetu.«

»Prav, prav, Tona, to je lepo, da se spomniš starega človeka«, odvrnil je učitelj nekako v zadregi. »Koliko boš pa zahtevala na leto?«

»Koliko? Bežite, bežite, saj še sami nimate ničesar«, krohotala se je Tona ter kazala svoje lepe bele zobe.

Tako je prišla Tona k učitelju za postrežnico, jest je pa še vedno hodila domov.

»Kam pa, kam?« oglasila se je Tona v drvarnici drugo jutro, začuvši, da so zaškripala vrata učiteljeve sobe.

»Kam? Dan grem zvonit, saj vidiš, da se že zora dela.«

»Le še malo poležite; dan je že odzvonilo.«

»Kdo je pa zvonil?«

»I kdo? še vprašate!«

»Ti?«

»Dà, jaz, saj sem v službi pri vas. Enkrat mi morate malo pokazati, kako se v cerkvi dela, pa vam poslej tudi ondi kaj pomorem.«

»Oh, Tona!«

»Dve uri še lahko spite, saj je samo ena maša danes doma.«

Sčasoma si je pridobila popolno oblast nad njim. Ker si ga je mož rad privoščil včasih kak poliček, tudi čez mero, šla ga je iskat med pivce, dvignila roko, stegnila kazalec desne roke in ga pomerila proti vratom. In mož jo je precej ubogal, vstal, plačal in odšel. Nikdar ni bilo spora med njima.

Tisto leto je divjala v vasi strahovita vročinska bolezen. Lotila se je tudi starega učitelja. In prav tedaj se je pokazalo zlato srce Tonino v najblestnejšem sijaju. Poleg njegove postelje je sedela, rahljala mu zglavje, prinašala mu zdravil in pijače in ga tolažila, kakor tolaži skrbna mati svoje bolno dete.

»Malo grozdja sem vam prinesla, dobro vam bo delo.«

»Ne morem, Tona.«

»Morate; kaj se to pravi: ne morem!?«

In prisilila ga je, da je pozobal nekaj jagod.

»Vse pozobljite, vse, da vam malo pogasi žejo«, silila je Tona dalje.

In res je počasi in s presledki pozobal sladko grozdje. Polagoma mu je malo odleglo in zaspal je. Poleg njegove postelje pa je sedela Tona s pisanim muhalnikom v roki ter odganjala nadležno žival, ki je silila v bolnika. Drugi dan mu je bilo bolje in čez teden dni je okreval toliko, da je zlezal s postelje. Bil je izven nevarnosti in življenje mu je otela Tona s svojim grozdom, kakor je trdil kasneje vsem, ki so ga hoteli poslušati.

Bolezen pa je divjala po vasi hujše in hujše. Tudi Tone se je lotila.

»Nekako slabo mi prihaja«, dejala je nekega dne svojemu gospodarju, »najbrže bom zbolela. Da vam ne bom delala nadlege, pojdem popoldne domov. Par dni že prebijete brez mene. Ko mi odleže, pa pridem zopet nazaj.«

»Oh, Tona, kaj bo pa zdaj?«

»Kaj? Nič. Samo pazite, da ne zaležite dneval. Tako. Pa z Bogom!«

In šla je domov. Pod visoko tepko za kopičem drv si je razgrnila velik ovsen otep in je legla nanj. Čez nekaj časa se dvigne in odide s škafo po vodo. Ko se vrne, ga postavi poleg ležišča in leže. In ko je bila izpila, prinesli so ji drugi škafo, in še tistega je izpraznila. Dva dni je bila v nezvesti, tretji dan pa je že spoznala gospoda učitelja, ki jo je prišel obiskat.

»Še dva dni počakajte, pa bom zopet pri vas,« ga je tolažila. In res se je preselila še tisti teden k učitelju. In zopet se je začelo staro, lepo življenje.

Spomladi je bilo. Vsa narava si je bila nadela novo, praznje oblačilo. Novo življenje se je vzbujalo v naravi. Tona je bila prekopala gredice okoli hiše in jih posejala z različnim semenjem. Poleg tega pa pridno pomagala svojemu gospodarju doma in v cerkvi.

Nekega jutra je stari učitelj zaman čakal, kdaj zazvoni glas zvona z visokih lin. Čudno se mu je

zdelo, da bi bila Tona zaležala zoro. Vstane in se napravi. Vrata so bila prislonjena, torej je bila Tona zunaj. Počasi gre proti zvoniku. In glej! V zeleni travi je ležala Tona s prebito glavo. Ko je rano v jutro šla zvonit, izgubila je na stopnicah nenadoma ravnotežje in telebnila na tla.

Kako je plakal revež za svojo Tono! In ni minilo poletje, ko je vzelo tudi njega.

Ubogi starček počiva danes pod hladno rušo poleg svoje zveste Tone, ki mu je bila rešila življenje.

Poročila.

Poslala je tri ptičke v svet
tja v daljine, tuje kraje...
Odplule brzokrile so
skoz polrazcvele gaje.

In prva se vrnila je:
»Tvoj dragec meč si brusi! —
Oj, oster bode bridki meč,
ko z vragom se poskusi!«

Poslanka druga govori:
»Kakó se v solncu bliska
ta svetli meč, ta ostri meč,
po krvi dragi vriska!«

A tretja tožno govori:
»Tam daleč, na poljani
krváv leži mladenič bled
in stražijo ga vráni!«

Sonja Semjonova.

Mati kot vzgojiteljica in učiteljica.

Davno že so minula presrečna otroška leta. Vesele, brezskrbne dni, ko smo pod varstvom ljubeče matere in skrbnega očeta po senčnatih gozdih, zelenečih travnikih in cvetočih vrtovih lovili pisane metulje, trgali duhteče cvetice in igrali otroške igre, — ni jih več; že davno so minuli in ostavili le spomin na najlepši čas našega življenja.

Spomin na mladostni čas nam predvsem živo predstavlja ženo — mater —, ki nam je podarila življenje in nam posvetila od trenutka našega rojstva svojo ljubezen.

Kaka čustva se nas polasté, ko zaslišimo to besedo! Saj je mati angelj v hiši, ona je največja sreča, ki jo je stvarnica mogla sploh podariti človeku.

Zato je tudi najlepši, najvzvišenejši, a hkratu najtežji poklic žene biti prava mati, prva vzgojiteljica in učiteljica svojih otrok.

Toda, kolikrat se izpridi srce otroka vsled materine nepaznosti že v nežni otroški dobi. Vzrok temu se išče navadno v daljnem, tujem obližju otrokovem. V resnici pa je navadno iskati vzroka temu v napačni domači vzgoji. Vzgoja otrok pripada pač obema rodi-

teljema, vendar gre predvsem in posebno materi skrb za razvitek prvih otroških zmožnosti.

Seveda so pa kaj pogosto matere najslabše vzgojiteljice svojih otrok, ker se dajo zapeljati od pretirane materinske ljubezni in otroke silno razvajajo; v prvi vrsti pa so dostikrat zato slabe vzgojiteljice, ker njim samim manjka resnične izobrazbe in poznanja življenja. Ker so površne, omejene in pač rade pridigujejo svojim otrokom, kaj je dovoljeno, a kaj ne, same pa se ne ravna po teh načelih, nego so prepirljive, opravljive, zavistne, brezsrdne do ljudi in do živali, lažnjive i. t. d. Matere pač čestokrat pozabljajo, da so že prav majhni otroci silno bistroidni in opazijo stvari, ki odidejo celo odraslim. Zato je prvo vzgojevalno sredstvo dober vzgled. Pa tu niti ni potreba kakega posebnega, neposrednega delovanja, kakega izrednega pedagoškega talenta ali velikega truda! Mož in žena, ki živita složno v srečnem zakonu, ki sta dobra, obzirna drug do drugega, ki torej izpopolnjujeta drug drugega, bosta gotovo skoraj nevedé in nehoté vzgojila dobro in pravilno svoje otroke. Osebnost staršev močno vpliva na vzgojo otrok. — Vsekakor pa je treba tudi premišljene vzgoje, ki jasno zasleduje svoj cilj; in sicer naj bi začele matere zgodaj z vzgojo svojih otrok. Že prvi trenutek, ko pritisneš svojega novorojenčka na srce, je tudi že prvi trenutek, s katerim se ima pričeti vzgoja. Seveda se ima omejiti v prvih dneh na zadostitev telesnih potreb novorojenčka. Vendar pa mora prav kmalu pridružiti se tudi duševna vzgoja. Domača vzgoja bodi predvsem нравna in moralna, nikakor pa ne navajaj otroka le k navidezni krepkosti ter potuhnjenosti. Izobraziti treba srce (čustvovanje), voljo in razum. Otroka privaditi je reda in snage, predvsem pa pokorščine, katera je temelj vzgoje, vendar pa ne ubijaj njegove individualnosti. Prijazno-resno naj mati uči otroka ter naj mu vceplja predvsem pokorščino. Mati naj bo napram otroku in njegovi okolici vedno ljubezniva, odkritosrčna in resnična, da se tudi otrok privadi ljubeznivega vedenja, odkritosrčnosti in resnicoljubnosti. Pregreški in slabe razvade so neprizanesljivo odstraniti in je, če treba, otroka tudi kaznovati; vendar bodi po prestani kazni vse pozabljeno, odpuščeno. To odgojilo naj se pa uporablja z veliko previdnostjo in pravičnostjo, prav tako kakor pohvala. Sicer pa naj se ne sega prepogosto po teh vzgojevalnih sredstvih... Že zgodaj naj vzbudi mati v svojih otrocih usmiljenje do revežev, do živali in rastlin, kar stori pač najlažje z dobrim vzgledom. Tudi naj mati skrbno pazi, da so otroci vedno ter z vsakomur uslužni in naj ne delajo razločka med bogatimi in revnimi, med visokimi in nizkimi. Poleg tega naj uči mati otroke tudi ljubiti naravo ter naj jim vcepi zgodaj ljubezen do godbe in petja.

Velikega pomena je tudi vežbanje človeških čutil v dobi, ko otrok še ne poseča šole. Diesterweg pravi, da naj otrok v tem času dobro vse opazuje, natančno

poslušaj ter naj se uči glasno, razločno in lepo akcentuirano govoriti. Ni pa dovolj, da se uči otrok pozorno in pravilno ogledovati vse stvari, nego mora tudi sam kaj delati. Zato pa je zopet skrb matere, da da otroku primerne opravila. Jako pripravi so kot otroško opravilo tudi Karola Schellnerja načrti in vzorci za otroški vrtec; ta sredstva so pedagogi opetovano odobrili. Vendar pa treba začeti otroka tudi kmalu navajati k resnejšemu delu, ker sicer je v šoli raztresen in nepazljiv, ker ga zanimajo pač le igrače, ne pa resno učenje.

J. Ch-f.

V daljavi.

V daljavi, tam v sinji daljavi
zvonovi večerni pojó,
srce jih nemirno vprašuje:
»Kdaj mi že pokoj prinesó?»

In vračajo se mi spomini ...
In ž njimi se vrača mladost,
in ž njo se mi séli spet v dušo
vsa davna radost in bridkost ...

V daljavi, tam v sinji daljavi
zvonovi večerni pojó ...
po sreči, po mladi ljubezni
skriva se rosi mi okó,

in kakor da v sinji daljavi
ljubezen mi v grobu leži,
in milo zvonjenje večerno
pogrebna se pesem mi zdí ...

Sonja Semjonova.

Ženske na Japonskem.

V davnih časih so bile Japonke enakopravne z moškimi. Hodile so oborožene ter so šle s sulico in bodalom čestokrat tudi z vojsko na boj. Sicer pa so se tudi mnogo bavile z lovom, z znanstvom in z leposlovjem. Pozneje pa se je stališče Japonke jako izpremenilo. Ko so se začeli razširjati na Japonskem nauki Buddhe in Konfucija, ki sta proglašala žensko za duševno nižje in slabše bitje, kakor je mož, je seveda izgubila Japonka precej na svojem ugledu. Umikati se je morala vedno bolj iz javnega življenja; ponižnost, krotkost sta postajali njeni glavni in prvi čednosti, dà, celó nevedne so se morale kazati Japonke, dasi v resnici navadno niso bile; kajti prej kot slej so se pridno zanimale za vedo in slovstvo in največji

pisateljski genij, ki ga je rodila Japonska, je bila — ženska, Murasaki no Shikibu. Njeno znamenito delo »Genji Monogatari« zavzema prvo mesto v »klasičnem« japonskem slovstvu ter doslej še ni našlo dostojnega para.

Toda vedno bolj in bolj se je začelo omejevati delovanje Japonke na hišo in družino. Bavile so se s šivanjem, z vezenjem, glasbo; v tem so jih poučevale njih matere, ki so jim bile edine učiteljice. Delati, ubogati, žrtvovati se so jih učile njih matere, zato pa večina Japonk ni znala sicer niti čitati, niti pisati ter je bila brez vsake takozvane šolske izobrazbe, toda pri tem so bile Japonke povsod na glasu kot vzorne gospodinje, zveste in udane soproge ter kot najboljše matere, ki so znale svoje sinove vzgojevati za značajne može, katerim sta samozatajevanje in popolno požrtvovanje lastne osebe in lastne sreče prvi in najodličnejši lastnosti. Nikjer se ne kaže ogromni vpliv materinske vzgoje tako sijajno, kakor pri Japoncih, ki so jih njih skromne, ponižne, s šolsko vednostjo prav nič obdarjene matere napravile za može, ki so vsak hip pripravljeni, vreči od sebe vse imetje, svojo rodbinsko srečo in svoje življenje, ako to zahteva njihov vladar, ali čast in korist njihove domovine.

V poznejši dobi so se začele tudi Japonke posamezno poučevati v šolskih predmetih ter so večinoma znale pisati in čitati; toda njih glavni delokrog je vendar ostala domača hiša, kjer so šivale, predle, kuhale, prale, gojile glasbo, se bavile z gojenjem cvetic ter skrbele za prijetno udobnost v rodbinskem stanovanšču. Posebnih šol za japonsko žensko mladino ni bilo ter so imele le bogatejše Japonke privatne učitelje. Japonski pedagog Kajbara je spisal celó posebno knjigo o vzgoji in omiki deklic, knjigo, v kateri naglašja, da je prva naloga Japonke postati izvrstna, skrbna, marljiva in zvesta soproga ter požrtvovalna mati, ki zna z dohodki svojega moža modro gospodinjiti. V tej knjigi podaja Kajbara glavna navodila glede vzgoje deklic. Prva in najvišja dolžnost Japonke je trojna pokorščina: najprej očetu, potem možu in naposled sinu. Poglavitne čednosti japonskega ženstva so: čistost in dobrota srca, odkritosrčnost, strogo izvrševanje ženskih dolžnosti in pa rodoljubnost. Kot najzoprnejše napake ženske pa imenuje Kajbara pomanjkanje krotkosti, zlovoljnost, prepirljivost, zavist in nevednost, ki je, kakor pravi, korenina vseh drugih nedostatkov.

Nekaj je japonskim ženam strogo prepovedano: nikdar ne smejo pokazati svojim možem, da so ljubosumne, četudi imajo morda včasih dovolj vzroka za to. Resnično pa je, da je prešestvo na Japonskem jako redek pojav! Druga čudna, a globoko vkoreninjena navada je, da se japonska vdova ne sme iznova omožiti. In mnogo je 18—20 letnih Japonk, ki so izgubile v sedanjí rusko-japonski vojni svoje može ter so si po starodavnem običaju ostrigle svoje lepe črne lase v znak, da hočejo ostati do smrti vdove. Pedagogi, pi-

satelji in časopisje pa se upira temu, češ, da je treba Japonski prav sedaj novega naraščaja, ko jih toliko pade v vojni...

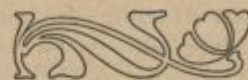
Danes ima japonsko ženstvo mnogo dekliških šol in zavodov, žensko vseučilišče v Joshi Daigaku, šolo za plemenitašnje i. dr. Dekleta se uče istih šolskih predmetov kot pri nas, ter tujih jezikov in glasbe; tudi telovadba je povsod obvezen predmet. — Tudi na Japonskem je že mnogo žensk, ki si služijo same svoj kruh kot učiteljice, poštnice, brzojavne in bančne uradnice, kot velike trgovke i. t. d. Te se potezajo danes tudi že za volilno pravico!

Veliko je storil za osvobojo japonskega ženstva izvrstni japonski pedagog Fukuzava, ki vedno naglaša, da treba tudi ženski predvsem izobrazbe. Glede zakona meni ugledni pedagog, da naj ne bo žena brezpogojna sužnja svojega moža in svoje tašče, nego je celo njena dolžnost, da moža ljubeznivo opozori na morebitne zmote.

Družabnega življenja v našem smislu Japonke ne poznajo. Prvi in navadno edini znameniti dogodek Japonke je njena poroka. Ker pa se Japonke ne sestajajo z moškimi na zabavah, na šetališčih, pri športih in sploh nikjer ne, ker je na Japonskem ženska in moška mladina strogo ločena, se ženin in nevesta spoznata pravzaprav navadno šele po poroki. Prej se vidita jedva dva-trikrat; zaroče ju običajno sorodniki. In vendar živita taka zakonca navadno povsem zadovoljno in srečno. Mlada žena je namreč dobro poučena in vé, kakšne so njene dolžnosti in njene pravice. V svoji hiši je Japonka neomejena gospodarica, soprog izroča njej ves zaslužek ter mu daje potem ona nazaj, kolikor potrebuje zase. Mož jo spoštuje in visoko ceni; vendar pa ni tiste prisrčnosti in prijateljstva med možem in ženo kot pri nas. Japonec in Japonka živita le drug poleg drugega in ne drug z drugim. Japonec in Japonka se ne prepirata med seboj, dostojnost jima zapoveduje, da prizanašata drug drugemu brez očitkov ter da ne uprizarjata škandalov; če se absolutno ne moreta razumeti, pa se ločita brez posebnih težav in zaprek. Ali kakor rečeno, prava družica, ki bi se zanimala za vse moževe posle, ki bi živela z njim isto življenje, je Japonka svojemu možu le prav redkokdaj. Dokaz pravičnosti japonskih zakonov pa je, da zahtevajo od moža prav isto zakonsko zvestobo, kakoršna se zahteva od žene ter da kaznujejo prešestnike in prešestnice z enako ostroostjo in sicer navadno z ječo ter z večletno izgubo vseh državljanskih pravic. Nazori glede zakonske čistosti so med Japonci jako strogi, tako da zadeva verolomnega zakonca občno zaničevanje. V tem oziru morejo biti Japonci torej lep vzgled visokokulturnim Evropejcem. Kakor rečeno, se moderne Japonke po večjih mestih trudijo z vso resnobo, da se izobrazijo umstveno in duševno, zato imajo poleg raznih šol tudi že svoje glasilo, več svojih izobraževalnih društev ter se vobče živo zanimajo za vse, kar je na korist njihovi domovini.

Skratka: Japonke zaslužujejo kot matere, soproge in rodoljubkinje, ki igrajo prav v sedanji dobi važno ulogo, tudi naše zanimanje.

* Podatki za ta članek so posneti po članku baronice Bobo-Vivenotove v Tokiju (Japonska).

Osveta.

Spisal Onurb.

Veselo so se vrtila kolesa v mlinu pod gradom. Morda so vedela, da se pripravlja gospodarjeva družina na velik družinski praznik, kajti čez deset dni bo poroka edinega mlinarjevega sina, Nandeta. Bil je krepak in zal mladenič, vitke rasti in blestečih se oči. Ni čuda torej, da so se vsa vaška dekleta obračala za njim, ko je v družbi svojih sodrugov korakal iz cerkve v lepi narodni noši, na glavi na tilnik potisnjen klobuk, na njem pa lep šopek cvetic. Izmed vseh vaških deklet se je pa najbolj zanimala zanj Dobičeva Majda. Tudi ona je bila visokega stasa in milega obraza. Ljubila je Nandeta iz vsega srca in on ji je ljubezen vračal. No, ker sta bila oba precej imovitih staršev, jima nihče ni delal nikakih zaprek. In tako bi se imela njiju poroka kmalu vršiti. — — —

Pred malo dnevi je prišel zopet domov iz zapora Bobrov Miha. V fantovskem pretepu je bil smrtno ranil svojega tovariša iz bližnje vasi. Presedel je bil dve leti, a ostal stari malopridnež. Že prvi dan se je v gostilni sprl s svojimi nekdanjimi tovariši. Naslednji dan pa je brezdelno postopal po vasi ter pri tem srečal starega mlinarja, ravno ko je peljal v bližnji trg poln voz vreč z moko. Takoj si je mislil, kako srečen je pač človek, če ima kaj denarja; in tale mlinar ga ima... doma v skrinji ga ima. Bobrovega Miho so obšle zle misli... Zvečer pa bo še več denarja v tisti skrinji; Miha se prav dobro spominja, kje stoji. Lahko bi bilo priti do nje...

Bila je viharina noč; grom je udarjal in užigal bliske. Vsakdo se je plaho skril pod svojo streho. A tam pri mlinu nekdo ni še našel zavetišča. Ko bi bil šel takrat kdo tamkaj mimo, bi bil opazil človeka, ki si je mlin ogledoval od vseh strani. Bil je Bobrov Miha. Ob bučanju viharja in šumenju vode je previdno splezal na streho ter izruval iz nje par desk. Kmalu je bil pod streho, odkoder se je splazil po stopnicah ob razsvetljavi bliska v sobo, kjer je spal stari mlinar. Postal je malce pred spečim ter ugibal, naj bi ga li zbudil ter složnim potom zahteval od njega denarja, ali bi ga kar sam poiskal. Za vsak slučaj je vzel s seboj tudi ostro sekiro. Sklenil je, mlinarja ne motiti v sladkem spanju. Nameraval je z malim železom odpreti skrinjo, ki je ležala pod posteljo. V

tem se zbudi mlinar. Hitro poskoči s postelje, njega žena pa pride iz sosedne sobe z lučjo v rokah.

»Bodite pametni in mirni!« pravi Miha hladno-krvno ter zgrabi sekiro. »Kajne, saj je v tej skrinji denar?«

Oba hkratu sta viknila prestrašeno pri pogledu na tujega človeka z groznim orožjem v roki. Mlinar se je vrgel z vso silo nanj, da bi mu iztrgal sekiro. A v tem hipu se je zgrudil ob steni. Tedaj se prikaže sin Nande, hoteč rešiti roditelje, a že med vratmi ga zadene sekira. Šele dvema hlapcema se je posrečilo, užugati morilca, ki je pa v boju z njima dobil smrten udarec z lastnim orožjem.

Ko se je mlinarica zopet zavedla, je videla pred seboj v krvi: moža, sina in roparja. Grozna bol je presunila ubogo ženo. Bolestno je vila roke proti nebu ter jokala. Medtem so hlapci odnesli truplo roparjevo venkaj v drvarnico, ki je bila dozidana k mlinu na štirih kolih. Tu so ga vrgli na kup žaganja.

Zgodaj v jutru je stopila v izbo sinova nevesta bledega in upalega lica, vsa tresoča se od same bojazni, da bi bilo res, kar je slišala. Ko je izpoznala grozno resnico, je še strašnejša bol navdala njeno srce. Obstala je pri vratih kot okamenela. A divja boleštnost je nadvladala njeno okamenelost. Počasi, počasi so vzdrhtele ustnice, oko je zažarelo, stresla se je po vsem životu, divje zakričala in skočila k mrtvemu ženinu. Oklenila se je njegovih prsi, ga objela in bolestno vzdihnila. Naenkrat pa se je odkrila na mrtvečevi glavi grozna rana. Tedaj je plaho in počasi stopila proč od odra... Grozno je bil predružen ta, prej tako mili in lepi obraz! Še enkrat je hotela objeti svojega ženina, tedaj se spomni morilca. In ker ni mogla zadostiti svoji neizmerni ljubezni, se je hotela utešiti s srdom. Krčevito je stisnila pesti, zamahnila z rokami po zraku in viknila: »Kje je?«

Peljali so jo k drvarnici, kjer je z zvitimi udi ležal na žaganju morilec. Tik zraven pa je na lesenem podstavku brlela lučica v kozarcu vode in olja.

»Kaj?! Mrtvaška lučica taki zveril! Večna lučica!« se je deklici krčevito izvilo iz prsi. Že je pograbila luč ter jo hotela vreči na tla.

V tem pristopi mlinarica ter bolestno pripomni: »Saj je imel tudi mater. Zaradi nje imej usmiljenje ž njim!«

Žena, ki jej je ubil najdražji bitji, je imela sočutje s sinom tuje matere. Ta velikodušnost je vzamila besnečo nevesto. Položila je zopet brlečo svetilko nazaj na lesen podstavek ter je vsa potrta in tiho ihtela odšla.

Iz ženskega sveta.

Prva filozofka na Kranjskem. Gospodična Marija Wirgler, hči c. kr. višjega živinozdravnika, gosp. Tomaža Wirglerja v Krškem, je napravila po dokončanih filozofskih študijah naravohistoričnega oddelka izpite s slovenskim in nemškim učnim jezikom.

Ženske jetniške paznice. Avstrijska justična uprava je začela nastavljanje ženske za paznice po jetnišnicah, koder so zaprte ženske. Doslej je nastavila na Dunaju osem paznic. To je gotovo jako potrebna in koristna naredba; koliko so imele prestajati jetnice pred surovo brutalnostjo paznikov, kar bo vsekakor odpadlo, če bodo ženske paznice.

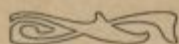
Ženske študije v Avstriji in na Nemškem. Po odloku naučnega ministrstva je vsaki ženski, ki je dosegla osemnajsto leto in ima maturo, dovoljeno študirati na katerikoli avstrijski univerzi; odvisno je samo od dekana (vodje fakultete), ali hoče sprejeti dotično študentko ali ne. Ženske slušateljice imajo potem iste dolžnosti in pravice kakor moški. To velja za filozofijo in medicino. Od l. 1897. je že mnogo žensk napravilo doktorat iz filozofije ter iz medicine. Medicink je že mnogo nastavljenih kot praktične zdravnice, v Bosni in Hercegovini so celo uradne zdravnice, dočim so drugod večinoma le asistentke ali privatne docentke. Tudi pri raznih bolniških blagajnah so nastavljene ženske kot zdravnice za bolnice. Na juridičnih oddelkih so tudi redne slušateljice in so že dosegle doktorski diplom; praktično pa doslej še niso izvajale svojega poklica niti kot sodnijske uradnice, niti kot odvetnice. — Na Nemškem nimajo ženske tolikih pravic. V Berlinu, Freiburgu, Tübingu, Göttingu in Heidelbergu pač lahko ženske dosežejo doktorski diplom, na drugih vseučiliščih pa morejo biti le izredne slušateljice brez končnega doktorskega diploma. Pravico študirati medicino in delati medicinski doktorat imajo doslej ženske na Nemškem samo v mestih Bonn, v Lipskem in v Königsbergu. Juridični oddelek pa ne šteje na Nemškem še nikakih rednih slušateljic. Torej je Avstrija vendarle vsaj v enem oziru modernejša od Velike Nemčije!

Švedska šolska kopališča. Švedska, ki stori v zdravstvenem oziru jako mnogo za svoje državljane ter bi lahko služila mnogim drugim državam za vzorec, polaga tudi zelo veliko vrednost na kopanje. V Štokholmu so v vseh ljudskih šolah cela kopališča, kjer se kopljejo otroci vsaj po enkrat na mesec, pozimi in poleti. Skoraj vsaka šola ima kopališče s približno desetimi banjami, basinom in tuši. Tu se morajo otroci pod nadzorstvom temeljito kopati in umivati, kar je gotovo jako koristno. Na ta način se vcepi otrokom pač najlažje ljubezen do čistote in snage. Pri nas so šolske kopeli pač bele vrane. V Ljubljani ima kopele mestna slovenska dekliška šola pri Št. Jakobu; ko-

pele pa dobe tudi vse nove šole, ki jih sezidajo v Ljubljani.

Šola v gozdu. V Grünenwaldu med Berlinom in Potsdamom je ustanovilo mesto Charlottenburg v gozdu dve šoli za otroke, ki so po naravi slabotni in so potrebni gozdnega zraka. Vsako jutro se odpelje v to šolo 120 otrok, a zvečer se vračajo. Po tramvaju se vozijo brezplačno. Po vsaki učni uri, ki se vrši, če le mogoče v gozdu, imajo otroci poldrugo uro počitka. Uče se vsega skupaj po dve in pol ure na dan. Opol-dan dobe učenci in učenke prav krepko in tečno hrano. Šolo oskrbuje društvo »Rudečega križa«, mesto plača za vsakega učenca pol marke na dan. Šola je odprta samo poleti. Uspehi so v vsakem oziru najlepši. Uči-teljstvo je jako navdušeno za take šole.

Šola za matere. Na Francoskem v Bordeauxu obstoja že več let zavod, ki se izobrazujejo na njem dekleta v dobre matere. Sedaj je ustanovila tudi v Parizu neka gospa Moll-Weiss slično šolo, ki ima namen poučevati dekleta v vsem, kar je treba vedeti omoženim ženam, materam in gospodinjam, seznaniti jih s postrežbo bolnikov ter z vsemi dolžnostmi, ki jih ima izvrševati žena kot dobra družica.

Doma.

Sadje pospešuje prebavo in naj ga otroci le jedo; zlasti s kruhom je prav tečno. Seveda mora biti sadje popolnoma zrelo; tudi je dobro, da ga opereš ali vsaj obrišeš, preden ga daš komu jesti. Za slabotne otroke je boljše kuhano sadje kot sveže. Pomni pa, da na sadje ne smeš piti niti vode niti piva!

Uporabljanje ostankov smodk. Končke smodk prav dobro uporabiš v vrtnarstvu. Posuši jih dobro ter jih zdrobi v prah, ki potresi ž njim zjutraj rastline, dokler so še rosne. Ali pa prevri tobak v vodi in poškropi s to ohlajeno vodo sadna drevesa, cvetlice in druge rastline. Na ta način odpraviš lahko vse listne uši, bolhače in druge rastlinam škodljive mrčese.

Krhljak. Skuhaj en kilogram suhih hrušk in pol kilo-grama suhih češpelj. Nato zreži hruške na listke; češpljam od-vzemi kosti in jih tudi zreži na listke. Prideni še en kilogram dobrih fig, 28 dek datljev, en kilogram cibeb in pol kilograma orehov, — prej seveda odstrani peške — vse zrezano na listke, poškropi to dobro z rozolijo, ali s črešnjevim cvetom, primešaj še nekoliko cimeta ter dišečih klinčkov. To pusti stati čez noč. Naslednjega dne naredi testo kakor za mlečni kruh iz enega kilograma moke in ga deni na gorko, da bo vzhajal. Zreza-nemu sadju primešaj še 14 dek sladkorja; strgaj nekaj testa na kosce in ga zmešaj med sadje, tako da se bo vse sprijelo. Ostalo testo zreži na kose, ki jih zvaljaj ter zavij vanje hlebčke ali štruce krhljaka. Ti hlebčki naj počasi vzhajajo in se počasi pečejo; preden jih deneš v peč, jih pomazi z mlekom.

Marelični sir. Olupi prav zrele marelice, odvzemi jim kosti, razdeli jih čez pol in jih kuhaj brez vode v novi prsteni posodi. Ko so mehke, jih pretlači skozi sitce, prideni prav toliko stolčnega sladkorja, kolikor tehtajo pretlačene marelice, ter soka ene limone. Potem kuhaj to mezo tako dolgo, dokler

ne pade trdo od žlice; pri tem jo moraš pa vedno mešati, da se ti ne prižge. Nato pomoči plitke krožnike v mrzlo vodo in deni nanje ta sir. Ko se popolnoma ohladi, zvrni hlebčke na čist papir in jih deni v gorko pečico, da se popolnoma osuše. Ko je sir suh, ga zavij v papir, vsak hlebček posebej, in ga spravi na suh kraj. Tudi iz breskev lahko napraviš tak sir.

Malinovo vino. Stlači rdeče maline s kuhalnico ter jih polij s toliko litri mehke vode, kolikor litrov imaš malin. Na-slednjega dne odlij to tekočino, maline pa stlači skozi čist prtč in primešaj vsakemu litru soka pol kilograma sladkorja. To dobro premešaj, stoči sok v sodček, katerega postavi v klet, da bo vino zavrelo. Da se bo to tem hitreje zgodilo, stresi vsaki dan parkrat sodček, da se tekočina dobro premeša. Ko neha vreti, primešaj vsakim štirim litrom malinovega vina pol litra belega vina, zamaši sodček in ga pusti nekaj časa v kleti. Potem lahko stočiš vino v steklenice.

Raznoferosti.

Večerne misli.

Josipina baronica Knorr.*

Govoriti zna vsakdo, nekaj povedati le malokdo.
Tihi ljudje skrivajo redko kaj dobrega.
Trdnejša kot pravica, višja kot moč je — milost.
Spomin je dar — pozabljenje čednost.
Pozabiti, ne odpustiti, — kajti odpuščenje kliče jezo nazaj.
Prav tako težko je razumeti preteklost, kakor uganiti pri-hodnost.

Koliko je prvakov, ki so le zato prvaki, ker sedé na prvih sedežih!

Kar danes leze, jutri lahko leta; toda vsak črv ni gosenica.
Netaktnost pomeni duševno to, kar telesno nerodnost.
Raje ne daj ničesar, kot premalo.
Kdor zahteva hvaležnost, jo redko zasluži.
Vsak dan lahko postane praznik.
Odreči se ali se zadovoljiti, to je modrost življenja.
Kdor pričakuje, mora znati čakati.
Le malo si jih pridobi ime — dobro ime pa lahko za-pusti vsakdo.

Vse ugasne: življenje enega kakor — umetalen ogenj, življenje drugega kakor — sveča.

Skrbi angleških krojačev. Odkar se na Angleškem čim dalje bolj razvija avtomobilski šport, imajo krojači vedno manj dela. Vsako popoldne se vozi vsa angleška gospoda v avtomobilih, za kar pa ni treba nikakih elegantnih toalet, kot so jih doslej nosile dame na popoldanskih izprehodih. Krojači izdelujejo samo še toalete za večerne zabave. No, one gospe in gospice, katerim je največje veselje razkazovati se v lepih oblekah, bodo gotovo že na kak način poskrbele, da se odstrani ta »nedostatek« v toaletnem vprašanju.

»Če bi bila jaz kraljica!« Učiteljica neke ljudske šole je dala učenkam višjega razreda nalogo z naslovom: »Kaj bi jaz storila, če bi bila kraljica?« Učenke so napisale marsikaj zanimivega, kar označuje njih značaj in njih dušo. Tako je napisala neka učenka: »Če bi bila jaz kraljica, bi prepovedala puder in druga lepčila, in nobena ženska, ki rabi olupševalna sredstva, bi ne smela prestopiti praga moje palače. Tudi bi ne dovolila kodranja las z železom ali z drugimi pripravami. V mojem kraljestvu bi smele nositi ženske le naravne lase!« —

* Dne 16. aprila t. l. je ta znamenita pisateljica praznovala svoj 78. rojstni dan.

Druga pa se je bavila z vprašanjem, kako bi preskrbela vsem državljanom dovolj dela in kruha. In zaključila je svojo nalogo takole: »Na ta način bi ne bilo več ubožcev in nič ljudi brez strehe... Nato bi si kupila kolo, mačko in psa ter bi pohitela v vas, kjer bi počivala.«

Neki profesor je šel k zdravniku, da bi ga preiskal. Ko mu doktor pri preiskovanju potrka na hrbet, zakliče profesor: »Naprej!«

Dvojčka Jana Kubelika.

Največji in najslavnejši umetnik na goslih je Slovan — Čeh Jan Kubelik. Njegove slave je poln ves kulturni svet. Pred dvema letoma pa se je oženil z madjarsko visoko aristokratko ter priženil zdravo in lepo ženo ter ogromno doto. Umetnikova sreča pa se je še povečala, ko sta se mu narodila dvojčka — sinčka izredno bistrih glav in nepopisno živahnih oči. Vidite ju na naši sličici! — Dal jima Bog, da bi se razvijala Slovanstvu na korist in umetnosti na čast!

Sin: »Prosim, oče, povej mi, kaj je ženjalno?«
Oče: »Ženjalno je vse, kar nič ne nese.«

Obelisk.

(Sestavil Vekoslav Levstik.)

Slovenci!

Slovenskim gospodinjam in slovenskemu občinstvu!

V slovenskem trgu Domžale na Kranjskem se je naselila pečica nemških Tirolcev ter pričela ondi slamnikarsko obrt. V par letih se je ta nemška naselbina pomnožila in postala tako predrzna, da z vso silo zatira domači živelj, od čegar žuljev je obogatela. Nedavno je priredila nemško slavnost razvitja svoje nemške zastave, pri kateri je s frankfurtaricami izzivala domače prebivalstvo. Nemci so pričeli na domače prebivalstvo iz zasede metati kamenje in streljati. Tako početje mora roditi odločen odpor. — Najuspešnejši je tak odpor na narodnogospodarskem polju! — Slovanski trgovci po Slovenskem, Češkem, Moravskem, Hrvaškem, Dalmaciji, Istri, Bosni in po Srbskem, naročajte slamnike v domžalskih slovenskih tovarnah slamnikov! Te tovarne so: M. Cerar, Andrej Jančigaj, Andrej Maček, Fr. Hojnik, Franc Mazovec, Janez Klemenčič, I. M. Flis, M. Mayer. — Vsi ti slovenski tovarnarji slamnikov v Domžalah lahko dobro postrežejo in ako bi imeli več odjemalcev, bi lahko tudi veliko več delali nego sedaj. Slovanski trgovci, podpirajte te može, ki so v hudem boju z nemškim kapitalom, slovensko občinstvo zahtevaj povsod slamnikov od zgoraj imenovanih tvrdk! Slovenske gospodinje, držite se vedno in povsod gesla: »Svoji k svojim!«

Odprto pismo.

Cenjene bralke!

Mnogo naročil na »Slovensko Gospodinja« nam kaže, da je marsikatera cenjena bralka napačnega mnenja, misleč, da pošiljamo »Slovensko Gospodinja« »popolnoma zastonj«. To namreč ni istina, kajti tudi mi zahtevamo za »Slovensko Gospodinja« naročnino, ker lista zastonj pač ne moremo dajati in ker bi bilo to tudi prenehvaležno početje. Naročnina pa, ki jo mi zahtevamo za »Slovensko Gospodinja«, seveda ne obstoji v denarju, kakor pri drugih listih, ampak mi prosimo svoje cenjene naročnice in bralke le, da kupujejo in rabijo le **Ciril in Metodovo** ali **Zvezdno cikorijsko**. One bralke pa, ki nimajo svoje kuhinje, ki tedaj tudi cikorijske ne morejo rabiti, pa prosimo, da vselej in povsod priporočajo omenjeno blago ter tako plačujejo naročnino za naš list!

Ker je »Slovenska Gospodinja« zanimiva po svoji vsebini in ker je tudi po nas priporočeno blago najboljše vrste, zagradel se nadejamo za gotovo, da se nobena cenjenih bralk ne bode hotela izogniti tej naši »naročnini«, ampak jo bode vsaka rada plačevala.

Več trgovcev nam je sporočilo, da marsikatera Slovenka pač zahteva »Slovensko Gospodinja«, toda Cirilove in Zvezdne cikorijske ne kupuje, ampak le tujo cikorijsko. To nikakor ni pravilno, to ni narodno in mi tega tudi ne moremo odobravati in dopuščati. Takim bralkam ne moremo dajati lista, kakor ga one zahtevajo »zastonj«. Nadejamo se, da takih sporočil ne bomo več sprejeli, ampak da bode vsaka bralka, ki zahteva »Slovensko Gospodinja«, nas podpirala z nakupovanjem **Ciril in Metodove** ali **Zvezdne kave**!

»Slovenska Gospodinja« tedaj ni »popolnoma zastonj«, toda naša naročnina obstoji le v tem, da kupujete in zahtevate vselej in povsod le **Ciril in Metodovo** ali **Zvezdno cikorijsko**! S tem koristite naši šolski družbi in pa narodnemu podjetju! Svoji k svojim!

Rešitev rebusa v 6. številki.

Ali kolesari — carica?